

Назарова Ж.С.

Державний торговельно-економічний університет
z.nazarova_fmtp_19_24_b_d@knute.edu.ua

м. Київ

ЧИ МАЮ Я ПРАВО НА СВОБОДУ ПЕРЕСУВАННЯ?

Свобода пересування є одним із найважливіших прав людини. На мою думку, можливість вибору часу і місця проживання чи подорожі надає людині відчуття контролю над своїм життям. Коли людина має можливість вибирати, де жити та куди подорожувати, це безпосередньо впливає на її здатність бути незалежною та розвиватися як особистість через працевлаштування, освіту або підтримання соціальних зв'язків з людьми. Тому в демократичних суспільствах свобода пересування розглядається не лише як формальне право, а й як практичний засіб гарантування свободи людини. Для мене питання «чи маю я право на свободу пересування» не обмежується тим, що закріплено в законі; я вважаю за необхідне зрозуміти, як це право функціонує в повсякденному житті?

В Україні право на вільне пересування гарантує Конституція України. Стаття 33 дає кожному, хто перебуває в державі легально, можливість рухатися без обмежень, обирати, де жити, а також покидати територію країни. Тобто закон забезпечує право особи обирати місце постійного чи тимчасового перебування. Водночас Конституція підкреслює, що громадянин України не може бути позбавлений права у будь-який час повернутися до своєї держави.

Проте, не лише в Конституції України йдеться про свободу пересування – це питання також врегульоване спеціальним законом. Закон України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні», який передбачає гарантії реалізації права на вільне пересування та визначає деякі основні принципи, що регулюють реалізацію цього права. Відповідно до статті 2 цього Закону, право на свободу пересування та вільний вибір місця проживання в межах території України гарантується громадянам України, а також іноземцям та особам без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах.

Тим не менш, в наших реаліях ми можемо побачити, що свобода пересування може підлягати деяким обмеженням. Зокрема, Закон України «Про правовий режим воєнного стану» передбачає можливість тимчасового обмеження цього права. Відповідно до п. 6 ч. 1 статті 8 цього Закону встановлюється особливий режим в'їзду і виїзду, а також можуть обмежуватися свобода пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, рух транспортних засобів, обмежуватися в'їзд (вхід) та перебування в окремих населених пунктах, зокрема тих, з яких проводиться евакуація. Згідно з п. 5 ч. 1 статті 8 цього Закону може запроваджуватися комендантська година, що передбачає заборону перебування осіб на вулицях та в інших громадських місцях у визначений період часу без спеціально виданих перепусток і посвідчень.

Крім того, відповідно до п. 7 ч. 1 статті 8 передбачено можливість перевірки документів у осіб, а також проведення огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів. Це дозволяє здійснювати контроль за переміщенням осіб і запобігати потенційним загрозам у період воєнного стану. П. 10 ч. 1 статті 8 встановлює можливість обмеження або заборони вибору місця перебування чи проживання на території, де введено воєнний стан.

Поєднання всіх цих обмежень впливає на наше повсякденне життя та на те, як ми сприймаємо поняття «свободи пересування». З одного боку, запроваджувати обмеження здається необхідним, однак, ті самі заходи демонструють, що люди не завжди мають право вільно пересуватися. Виникає дилема, чи є обмеження свободи пересування порушенням прав людини? На мою думку, такі обмеження є виправданими лише за умови їх безпосереднього зв'язку з необхідністю забезпечення національної безпеки та громадського порядку. В умовах воєнного або надзвичайного стану держава дійсно наділена правом тимчасово обмежувати окремі права і свободи, що впливає з конституційних положень, зокрема статті 64 Конституції України, яка допускає встановлення таких обмежень у разі запровадження воєнного стану. Водночас Закон України «Про правовий режим воєнного стану» визначає чіткі рамки застосування цих заходів, зобов'язуючи органи влади діяти виключно в межах наданих повноважень і з урахуванням мети – захисту життя, безпеки громадян і територіальної цілісності держави.

Важливо, щоб такі обмеження не набували надмірного або свавільного характеру, а застосовувалися лише настільки, наскільки це необхідно. Це означає, що вони мають бути обґрунтованими, пропорційними та тимчасовими, із чітко визначеними підставами та строком дії.

Реалізація права на свободу пересування передбачає можливість особи звернутися до суду, якщо вона вважає, що її права були порушені у зв'язку із застосуванням певних обмежень. Відповідно до статті 55 Конституції України кожному гарантується право на судовий захист, що дозволяє оскаржити рішення, дії чи бездіяльність органів державної влади. Це забезпечує можливість перевірки законності таких обмежень і захисту прав особи у встановленому законом порядку.

Отже, так, я маю право на свободу пересування. Це право закріплене як українським законодавством, так і нормами міжнародного права. Але, звичайно, реалізація права на свободу пересування для людей у всьому світі залежить від того, в яких умовах і в якій країні вони проживають. В умовах воєнного або іншого надзвичайного стану окремі обмеження можуть бути застосовані, проте тільки якщо вони передбачені законом і є тимчасовими, а також не загрожують життю чи гідності особи. Я вважаю, що такий підхід допомагає запобігти свавільному втручанням у ці права.